

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№4

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
APREL



Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar



Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU



ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ



muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti



MUNDARIJA

STRATEGIC INTEGRATION OF BUSINESS PLANNING AND FORECASTING IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	11
Sharipov K.A., Ismatullayev T.R.	
ВКЛАД БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МАХАЛЛЕЙ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН: МЕХАНИЗМЫ, ДИНАМИКА И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ	21
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
BUDJET TASHKILOTLARIDA XARAJATLARNI REJALASHTIRISH VA MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH.....	27
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
FERMER XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA SUBSIDIYA AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH.....	32
Xakimov Zafar Ibragimovich	
IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA DAVLAT INNOVATSION VA INVESTITSION SIYOSATINING O'RNI	38
Xaydarova Yorqinoy Asqar qizi	
QURILISH SANOATIDA KORXONALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLARI.....	44
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
ОСОБЕННОСТИ ВЫБОРА СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА	50
Абдуллаева Матлуба Нематовна, Акбарова Муфаррах Мухитдиновна	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ КОМПЛЕКС-КОНТРОЛЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УЗБЕКИСТАНЕ	56
Халтурдиев Айтмурат Маратович	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING ICHKI BELGILARI	64
Saatova Lolaxon Ergashevna	
INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH MEKANIZMLARI	71
Pulatov Abdullo	
MAJBURIY IJRO ETISH CHORALARINI TAKOMILLASHTIRISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA.....	76
Axmedov Zafarjon Zokirjon	
МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ЕЁ РЕАЛИЗАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИИ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ	80
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
KORPORATIV KORXONALARDA KAPITALNI BUDJETLASHTIRISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	85
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
INNOVATSION MENEJMENTDA KOMMUNIKATSIYA VA TASHKILY MOSLASHUVCHANLIKNING ROLI: O'ZBEKISTON SHAROITI MISOLIDA	92
Atamatov Abdusalil Salomovich	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING AHAMIYATI VA UNING SALOHİYATINI BELGILOVCHI OMILLAR	97
Qodirov Baxodir Tursunovich, To'rayev Qaxramon Zokirjonovich	



NAMANGAN VILOYATIDA AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA TADBIRKORLIK MUHITINI BAHOLASH	103
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISH BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	107
Davitova Shaxzoda Doniyor qizi	
ANALYSIS OF THE FORMATION OF MARKET DEMAND AND THE ESTABLISHMENT OF EQUILIBRIUM IN A MARKET ECONOMY	112
Kamilova Nargiza	
BO'LAJAK FIZIKA O'QITUVCHILARINI NANOTEXNOLOGIYA SOHASIDAGI BILIMLARNI TAQDIM ETISHGA VA O'QITISHGA TAYYORLASH METODIKASI	115
Sottarov Abdulvali Umirqulovich	
INTEGRATING AI INTO STRATEGIC MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	120
Uktamova Durdona Bakhtiyor qizi, Sultonali Umaraliyevich Mekhmonov	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA IJTIMOIIY HISOBOTLAR VA ULARNING AHAMIYATI	130
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
SANOAT KLASTERINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI.....	135
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIGINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI	140
Yangiboev Rustam Berdiyrovich	
MINTAQA IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARI.....	145
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
ЭКОЛОГИЯ ТУРИСТА КАК МЕТОД СОЗДАНИЯ КОМФОРТНОЙ И УСТОЙЧИВОЙ СРЕДЫ ДЛЯ ПУТЕШЕСТВЕННИКОВ.....	149
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
BINO VA INSHOOTLARNI BARPO ETISHDA PREFABRIKATSIYALASHGAN HAMDA MODULLI QURILISH TIZIMLARINI AQLLI BOSHQARUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	152
Solijonov Javoxirmirzo Obidjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA AKSIYADORLIK TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	163
Saidaxmedova Aida Mirzayevna	
O'ZBEKISTONDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	169
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI SIFATI VA XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQLIGI TAHLILI	174
Safarova Muxabbat Radjabovna	
TIJORAT BANKLARI DEPOZIT SIYOSATI VA DEPOZIT BAZASI DINAMIKASINING BANK LIKVIDLIGIGA TA'SIRI	178
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ISLOMIY MOLIYANING BANK TIZIMIGA INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR, IMKONIYATLAR VA TRANSFORMATSIYA YO'NALISHLARI	186
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
SAMARQAND VILOYATI SANOATINING HUDUDIY TARKIBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI.....	190
Uralov Eliboy Omonovich	



DIVERSIFIKATSIYALASHUV ASOSIDA QURILISH TARMOG'I RIVOJLANISHINI KO'P OMILLI BOG'LANISHLAR ASOSIDA MODELLASHTIRISH.....	194
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
ЩЕБЕНОЧНО-МАСТИЧНЫЙ АСФАЛЬТОБЕТОН В КИТАЕ: СОСТАВ, СВОЙСТВА, ИННОВАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	201
Карабаев Абдужаббор Мелиевич, Занг Хайфей	
TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA SUBYEKTIV RISKNI SHAKLLANTIRUVCHI KOGNITIV OMILLAR VA ULARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARI	205
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov	
HOMILADOR AYOLLAR UCHUN MAXSUS KIYIMLARNI LOYIHALASHDA ISTE'MOLCHILAR TALABLARINI O'RGANISH	211
D.Sattarova, U.Vakhidova, D.Madiyarovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI DAROMADLARIGA TA'SIR ETUVCHI STATISTIK INDIKATORLAR TIZIMINING METODOLOGIK ASOSLARI VA ULARNING TAHLILYI IMKONIYATLARI	217
Atayev Jaxongir Erkinovich	
KICHIK BIZNES INVESTITSION KREDITLARINI TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISH.....	221
M.O.Yuldoshova	
HUDUDNING "YASHIL IQTISODIYOT" ASOSIDA RIVOJLANISHINI TADQIQ ETISH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI VA BAHOLASH USULLARI	226
Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SUV XO'JALIGI TIZIMIDAGI QAYTA TIKLANUVCHI HAVZALAR	231
To'rayev Rasul Nortojiyevich, Seytov Aybek Jumabayevich, Uteuliyev Niyatbay Uteuliyevich, Haydarova Roziya Davronovna	
KORXONALAR IQTISODIY BARQARORLIGINING NAZARIY MODELLARI VA SINERGETIK YONDASHUV ASOSIDA BAHOLASH MEKANIZMLARI	236
Iminova Nargizaxon Akramovna	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA SIYOSATI VA QIMMATLI QOG'OZLAR PORTFELINI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	241
Abduvaliyev Sanjar Abdurahmonovich	
PAHTA VA MEVA-SABZAVOT YETISHTIRUVCHI FERMERLARDA TAVAKKALCHILIK XULQ-ATVORINING QIYOSIY TAHLILI: ISTIQBOL NAZARIYASI ASOSIDA.....	249
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich	
ФОРМИРОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ СТРАТЕГИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	253
Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи	
QQS TIZIMI SAMARADORLIGINI XALQARO INDIKATORLAR ASOSIDA BAHOLASH	259
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA OZIYQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING INNOVATSION USULLARI	265
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxiidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEKANIZMINING AMALIY TAHLILLARI.....	273
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО СПРОСА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ В РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛЕ УЗБЕКИСТАНА.....	280
Тен Марина Владимировна	
O'ZBEKISTON SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH DASTURLARINING IMPORT O'RNINI BOSISHDAGI SAMARADORLIGI TAHLILI	287
Sobitova Ra'no Solidjonovna	



NEFT-GAZ LOYIHALARIDA DAVLAT VA INVESTOR MANFAATLARINI MUVOFIQLASHTIRISHNING FISKAL-BOJXONA MEXANIZMLARI.....	290
Mansurov Obid Zaynidinovich	
QURILISH KORXONALARI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH INSTRUMENTLARI	296
Yahyoyev To'liqin Ismatulla o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TA'SIRI.....	300
Jahongir Ruziboyevich Qosimov, Narzullayeva Charos	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELINING SEKTORLAR KESIMIDAGI RISKLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	306
Norova Nozima Nabiyeвна	
AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BREND STRATEGIYASINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MODELLARI.....	312
Boboyev L Kadruxja Djuraxodjayeвich	
HUDDUD EKSPORT SALOHİYATINI STATISTIK TADQIQ ETISHDA RCA INDEKSIDAN FOYDALANISH.....	318
Xurramov Ramazon Allayor o'g'li	
СОВРЕМЕННЫЕ КОНЦЕПЦИИ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ БРЕНДОВ В АВТОМОБИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	325
Бобоев Л Кадрухжа Джураходжаевич	
HUDDUDLARDA UY-JOY QURILISHI JARAYONINI TASHKIL ETISHNING QONUNIYATLARI VA TAMOYILLARI.....	331
Usmanov Mirumar Abdulla o'g'li	
OYNALI FASAD TIZIMLARINI MONTAJ QILISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	339
Inamov Boxodir Nizamovich, Ozodxo'jayev G'aybulla Sherzodxo'ja o'g'li	
KLASSIK SHIFRLASH ALGORITMLARINING XUSUSIYATLARINI NEYRON TARMOQ ORQALI O'RGANISH.....	344
Davlatov Mirzo-Ulug'bek Bobir o'g'li, Allanov Orif Menglimuratovich, Turdibekov Baxtiyor Baxodir o'gli	
АЛГОРИТМ АДАПТАЦИИ ПАРАМЕТРОВ СИСТЕМ ИДЕНТИФИКАЦИИ ДИНАМИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ.....	350
Сидиков Исамиддин Хакимович, Алимова Гулчехра Рахимжоновна, Ибрагимов Беғовот Шералиевич	
ELEKTRON HUKUMATNING BARQAROR RIVOJLANISHI: QOZOG'ISTON VA O'ZBEKISTON TAJRIBASINING QIYOSIY TAHLILI.....	355
Umarova Durdona Abdumannabovna	
UY-JOY FONDI BOSHQARUVINING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	360
Aminova Naima Umar qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJI VA UNI TARTIBGA SOLISHDA MUVOZANATLI REGULYATIV SIYOSAT YURITISH.....	365
Davlatov Ulug'bek Baxodirovich	
HUDDUDIY SANOAT ISHLAB CHIQRISHNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI	370
Avliyaqulov Xudoyberdi	
O'ZBEKISTONDA AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASH DASTURLARIDA MAVJUD MUAMMOLAR.....	374
Xannarov Komiljon Karimovich	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATINING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH VA DAVLAT FUQAROLIK XIZMATCHILARINI MOTIVATSİYALASHGA OID TEXNOLOGIYALAR.....	380
Bekmurodov Navruz Ergashevich	



FORECASTING AND PROMISING DIRECTIONS OF INNOVATIVE INDUSTRIAL AND INVESTMENT DEVELOPMENT IN THE KASHKADARYA REGION.....	393
Sattorov Shohruh	
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПЫТАТЕЛЬНЫХ ЛАБОРАТОРИЙ НА ОСНОВЕ РАСШИРЕННОЙ РИСК-ОРИЕНТИРОВАННОЙ МОДЕЛИ С ВЕСОВЫМИ КОЭФФИЦИЕНТАМИ.....	400
Загидуллина Карина Рафаиловна	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В РАЗВИТИИ ЖЕНСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА.....	405
Viktoriya Kan	
HUDUDLARDA SANOAT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH JARAYONLARINI STATISTIK BAHOLASH.....	410
Nizomov Maxmud Minvarovich	
ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ МЕТОДОЛОГИИ SWOT-АНАЛИЗА ПРИ ФОРМИРОВАНИИ КОРПОРАТИВНОЙ СТРАТЕГИИ.....	414
Махмудов Суннатжон Абдужаббор ўғли	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARI BOSHQARUVI STRATEGIYALARINI SAMARALI TASHKIL ETISH.....	419
Ubaydullayev Muhammadjon Abdusamad o'g'li	
TRANSFORMATSION YETAKCHILIK VA XODIMLARNING INNOVATSION XULQ-ATVORI: KORPORATIV TASHKILOTLARDA EMPIRIK TADQIQOT.....	423
Alimov Bobirjon	
EKSPORTBOP QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI QIYMAT ZANJIRIDA LOGISTIKA XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	432
Toxirov Shodibek Jo'ra o'g'li, G.M.Abdulxayeva	
ELEKTRON SAVDODA YASHIRIN IQTISODIY FAOLIYATNI QISQARTIRISHDA MOLIVAVIY NAZORAT MEKANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH.....	437
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MAMLAKAT INNOVATSION FAOLLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLARNING NAZARIY VA USLUBIY TAHLILI.....	441
Azimov Bobir Fattohevich	
O'ZBEKISTON MAHALLIY BYUDJETLARINING O'ZIGA XOSLIGI VA UNING DAROMAD MANBALARINI KUCHAYTIRISH MEKANIZMINING ROLINI OSHIRISH MASALALARI.....	445
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
DAVLAT OLIY TA'LIM MUASSALARIDA MOLIVAVIY MUSTAQILLIK SHAROITIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH VOSITALARI.....	450
Adizov Bobir Baxtiyorovich	
SIRKULAR IQTISODIYOT SOHASIDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	457
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA ETNOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA UNING IJTIMOY-IQTISODIY AHAMIYATI.....	462
Kunnazarova Orazxan	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA INVESTITSION FAOLLIK MEKANIZMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY JIHATLARI.....	468
Asadova Shaxzoda Zabikhillo qizi	
MINTAQA IMIJI VA INVESTITSIYA OQIMLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	472
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich	
INSON KAPITALI BARQAROR RIVOJLANISH MANBAI SIFATIDA.....	480
Alimova Oydin Baxtiyorovna	



STUDYING THE FACTORS INFLUENCING INNOVATIVE APPROACHES TO REGIONAL EXPORT EFFICIENCY	486
Qurbanov Feruz Baxramovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA XORIJIY INVESTITSİYALAR JALB ETISH MEKANIZMLARI	491
Xakimov Akbar Anvarovich	
XORIJIY DAVLATLARDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB QUVVATLASHNING ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO'LLASH XUSUSIYATLARI	496
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Atabayeva Mexribon Atabayevna	
ENHANCING LIQUIDITY MANAGEMENT EFFICIENCY IN JOINT-STOCK COMPANIES USING THE GEOMETRIC BROWNIAN MOTION (GBM) MODEL.....	503
Kurbonov Xayrilla	
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА.....	508
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
YOSHLAR BANDLIGI VA JINOYATCHILIK O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNI TAHLIL QILISH (O'ZBEKISTON MISOLIDA).....	514
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ	520
Зарекеев Ажинияз Абатович	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	527
Некова Фатима Борисовна	
DAVLAT INVESTITSIYA SIYOSATINI MODERNIZATSIYA QILISH VA LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	533
Kenjaev Ikrom Ergashboevich	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSİYALARNING XALQARO AHAMIYATI.....	536
Siddikov Anvarbek Mamasoliyevich	
“SANOAT 5.0 VA BIZNES JARAYONLARINI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI”	540
Lutpidinov Shuxrat Zakirdjanovich	
REINVENTING MANAGEMENT SYSTEMS TO DRIVE EFFICIENCY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	545
Kodirov Bekzod Khomidjonovich	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIVAVIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH SHAKLLARI.....	549
Primova Dilafuz To'liqinovna	
TO'QIMACHILIK SANOATINING MILLIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI, O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	556
Shoyimov Adiz Sadredinovich	
ISHLAB CHIQARISH KLASTERLARINING HUDUDIY INNOVATSION RIVOJLANISHGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	564
Turaeva Nargiza Rustamovna	
SAMARQAND VILOYATIDAGI HUDUDIY OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA RESURS SALOHİYATINI INTEGRATSİYALASHGAN BAHOLASH METODLARI TAHLILI.....	570
Meliboyev Ibrohim	
VIDEO-ANALITIKA ASOSIDA YONG'IN XAVFSIZLIK TIZIMLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI	575
Shermuhhammad Mo'minov, Tojimirzayeva Xayrixon Abdushukur qizi	



DEVELOPMENT OF «GREEN» AGRICULTURAL SERVICES IN THE CONTEXT OF THE DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN	580
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
NAMANGAN VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHALARINING HUDUDIY IXTISOSLASHUV DARAJASI	586
Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li	
ELEKTR TA'MINOTIDAGI UZILISHLAR TUFAYLI YUZAGA KELADIGAN BEVOSITA VA BILVOSITA IQTISODIY YO'QOTISHLARNI HISOBLASH METODOLOGIYASI.....	593
Oltiboyeva Feruza Ulug'bek qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	598
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ 3.0: ПЕРЕХОД К ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМ НАЛОГОВЫМ СИСТЕМАМ В УЗБЕКИСТАНЕ И СТРАНАХ СНГ	604
Дамир Рустамович Абдулов	
KICHIK BIZNES RIVOJLANISHIGA HUDUDIY SALOHİYAT TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA MAHALLIY BOSHQARUV MEXANIZMLARINING INTEGRATSIYALASHGAN TAHLILI.....	609
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich	



KICHIK BIZNES RIVOJLANISHIGA HUDUDIY SALOHİYAT TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA MAHALLIY BOSHQARUV MEXANIZMLARINING INTEGRATSIYALASHGAN TAHLILI



Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich

University of Business and Science

Moliya kafedrası dotsenti., PhD.

Email: foxlisa037@gmail.com

ORCID: 0009-0000-5915-3878

Annotatsiya. Ushbu maqolada kichik biznes rivojlanishiga hududiy salohiyatning ta'sirini baholashning metodologik asoslari hamda mahalliy boshqaruv mexanizmlarining integratsiyalashgan tahlili yoritilgan. Tadqiqot davomida hududiy iqtisodiy resurslar, infratuzilma darajasi, investitsion muhit va institutsional omillarning kichik biznes faoliyatiga ta'siri kompleks ravishda o'rganilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, hududiy salohiyat, mahalliy boshqaruv, iqtisodiy rivojlanish, baholash metodologiyasi, institutsional omillar, innovatsiya, tadbirkorlik.

Abstract. This article examines the methodological foundations for assessing the impact of regional potential on small business development, as well as provides an integrated analysis of local governance mechanisms. The study comprehensively explores the influence of regional economic resources, infrastructure level, investment climate, and institutional factors on small business activities.

Keywords: small business, regional potential, local governance, economic development, assessment methodology, institutional factors, innovation, entrepreneurship.

Аннотация. В статье рассмотрены методологические основы оценки влияния территориального потенциала на развитие малого бизнеса, а также представлен интегрированный анализ механизмов местного управления. В ходе исследования комплексно изучено влияние региональных экономических ресурсов, уровня инфраструктуры, инвестиционного климата и институциональных факторов на деятельность малого бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, территориальный потенциал, местное управление, экономическое развитие, методология оценки, институциональные факторы, инновации, предпринимательство.

KIRISH

Iqtisodiyotda kichik biznesning roli va ahamiyati to'g'risidagi qarashlar va xulosalar bugungi kun ilmiy doirasida deyarli shakllangan bo'lib, bu boradagi munozarali jihatlar va ilmiy bahslar ma'lum darajada o'zining qat'iy ifodasiga ega. Ya'ni, hozirgi zamonaviy iqtisodiyotning tarkibiy tuzilmasida kichik biznes subyektlari o'ziga xos qator iqtisodiy-ijtimoiy funksiyalarni bajarish orqali, bir tomondan, iqtisodiyot samaradorligini, ikkinchi tomondan esa ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlovchi muhim soha sifatida namoyon bo'ladi.

Insoniyat bosib o'tgan ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning tarixiy tajribasi hamda zamonaviy iqtisodiy tendensiyalar mazkur qarashlarning doimo ham mutlaq to'g'ri emasligini ko'rsatadi.

Agar bozor mexanizmlari to'liq va samarali ishlasa, ya'ni mukammal raqobat sharoitida kichik biznes korxonalari nazariy jihatdan har qanday tashqi boshqaruvga muhtoj bo'lmaydi. Bozor qonunlaridan kelib chiqqan holda kichik korxonalar o'zini o'zi tartibga soladi. Chunki xususiy mulkdor o'z kapitalini qaysi tarmoq yoki sohaga kiritayotganini, bu yerdagi raqobat darajasi, foyda normasi, xarajatlar va daromadlar nisbatini oldindan puxta o'rgangan bo'ladi. Foydani maksimalashtirishga intilish uning qanday harakatlarni amalga oshirishini oldindan belgilab beradi.

Bunda mutlaq yoki nisbatan keng hukmronlik mavqeiga ega tuzilmalar faoliyati bilan taqqoslaganda, kichik biznes subyektlari muayyan jihatdan cheklangan faoliyatni namoyon etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodiy adabiyotlarda "mexanizm" tushunchasi ko'plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, D. M. Juravlev quyidagicha ta'kidlaydi: "Tizimning ko'plab elementlari o'rtasidagi o'zaro ta'sir jarayonlarining ifodasi sifatidagi "mexanizm" tushunchasi o'z vaqtida texnika fanlaridan olingan bo'lib, mexanizm tushunchasi ostida mashina, apparat yoki asbobni harakatga keltiruvchi, ta'sirni uzatuvchi va energiyani o'zgartiruvchi ichki tuzilma nazarda tutiladi. Umumiy holatda mexanizm kirish (energiya) va chiqish (talab etilayotgan natija), o'zaro ta'sir qiluvchi yuklama va boshqa elementlarni harakatga keltiruvchi (energiyani uzatish)ning oldindan belgilangan parametrlariga ega bo'lgan, muayyan tarzda o'zaro bog'langan alohida elementlar majmuini namoyon etadi.

Texnik tizimlarga taqqoslaganda, ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarga nisbatan "mexanizm" atamasi jo'shqinlik, o'zgaruvchanlik, tarkibiy elementlarning bir turda bo'lmashligi, dastlabki holatga qaytish imkonining mavjud emasligi va boshqa funksional tavsiflar bilan bog'liq bo'lgan qator xususiyatlarga ega" [2].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

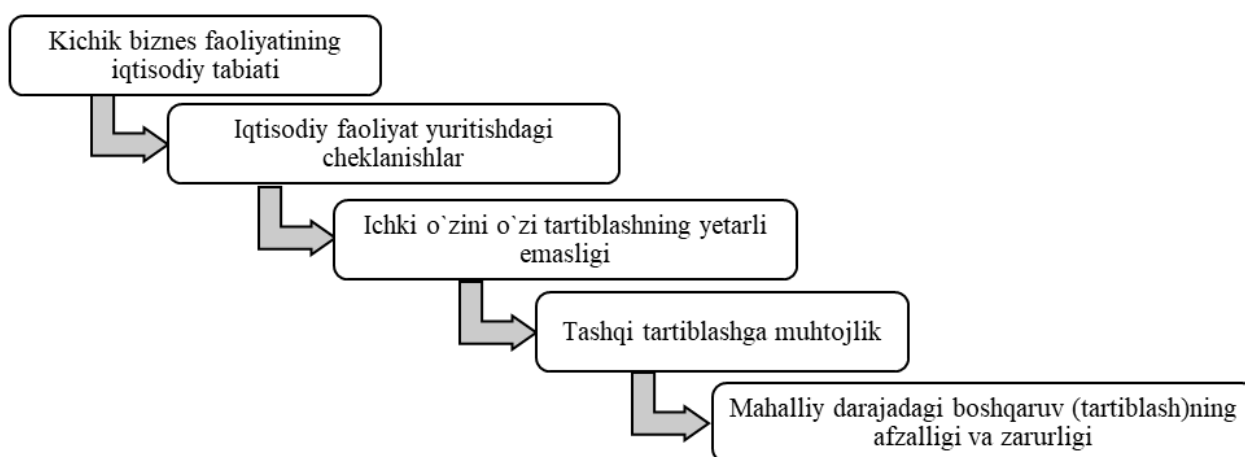
Maqolada belgilangan tadqiqot vazifalarini hal etish uchun statistik tahlil, solishtirma tahlil, korrelatsion va regressiya tahlili, so'rovnoma hamda boshqa usullar qo'llanilgan.

Solishtirma tahlil umumiy ilmiy usullar qatoriga kirib, empirik tahlil xususiyatiga ega. Uning bir necha turlari mavjud, masalan, solishtirma-taqqoslash, tarixiy solishtirma va boshqalar.

Statistik tahlilning umumiy mohiyatini quyidagicha izohlash mumkin: yig'ilgan ma'lumotlar bazasi muayyan kategoriyalar bo'yicha guruhlanadi, tizimlashtiriladi va ikki yoki undan ortiq guruh hamda rekvizitga ega ko'rsatkichlar o'zaro solishtirilib, mavjud holat baholanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Kichik biznes subyektlari faoliyatini tartibga solish, ayniqsa, muayyan maqsadlarga erishish yo'nalishida yaxlit soha sifatida boshqarish zarurligini bu boradagi "o'ziga xos tizimli zanjir" orqali ifodalash mumkin (1-rasm).



1-rasm. Kichik biznes subyektlari faoliyatini boshqarishning zarurligini ifodalovchi "o'ziga xos tizimli zanjir"¹.

Rasm ma'lumotlaridan ko'rinadiki, kichik biznes subyektlari faoliyatini yaxlit soha sifatida boshqarish zarurligini bir necha o'zaro bog'liq holatlar orqali izohlash mumkin.

Kichik biznes faoliyatining iqtisodiy tabiati. Ma'lumki, kichik biznesning iqtisodiy tabiati, eng avvalo, uning iqtisodiy manfaatdorlik tamoyili orqali namoyon bo'ladi. Ya'ni, yakka tartibdagi tadbirkorlar va kichik

1 Muallifning ishlanmasi asosida tuzilgan.



biznes korxonalarini o'zining tarkib topish g'oyasidan tortib, faoliyat natijasiga qadar uning egasi va faoliyat ishtirokchilariga muayyan manfaat keltiradi hamda barcha xo'jalik yuritish jarayonlari "ko'rinmas qo'l" tamoyili asosida amalga oshadi. Faoliyat foyda keltirmasa, u umuman boshlanmaydi, boshlangan faoliyat esa tezda to'xtatiladi.

Mazkur tezkorlik va tor manfaatga yo'naltirilganlikning ijobiy jihatlari bilan bir qatorda, muayyan kamchiliklari ham mavjud. Jumladan:

- ayrim faoliyat turlari yoki iqtisodiy jarayonlarning kam foyda keltirishi sababli umuman amalga oshirilmaslari;
- mazkur "bo'shliq"ni to'ldirishga xizmat qiluvchi bozor mexanizmi ta'sirining muayyan vaqt talab etishi;
- yuqori foyda me'yoriga intilish oqibatida muayyan tovar va xizmatlarning talabdan ortiq hajmda ishlab chiqarilishi;
- raqobat keskinlashuvi natijasida ayrim korxonalarining bankrotlikka yuz tutishi va h.k.

Yuqoridagi kamchiliklar, o'z navbatida, kichik biznesning yaxlit soha sifatida me'yoriy barqaror takror ishlab chiqarish jarayonlariga putur yetkazadi. Shunga ko'ra, mazkur jarayonlarni boshqarish orqali tashqi tartibga solishga ehtiyoj tug'iladi.

Ichki o'zini o'zi tartiblashning yetarli emasligi. Kichik biznesni tartibga solish yoki boshqarishning ikki darajasini ajratish mumkin:

1. kichik biznes korxonasining ichki boshqaruvi;
2. kichik biznes sohasining davlat tomonidan, shu jumladan, mahalliy boshqaruv organlari tomonidan boshqarilishi.

Kichik biznes korxonasining ichki boshqaruvi uning faoliyat samaradorligini ta'minlash hamda barqaror rivojlanishi uchun muhim hisoblanadi. Biroq kichik biznes korxonalarini yaxlit soha sifatida tashqi tartibga solish yoki boshqarish mavjud bo'lmasa, pirovardida milliy iqtisodiyotning me'yoriy faoliyatini ta'minlab bo'lmaydi.

Tashqi tartibga solishga muhtojlik. Milliy iqtisodiyot turli qamrov va darajalarni namoyon etuvchi xo'jalik birliklari, ularning birlashmalari, tarmoqlar va kichik tarmoqlarni o'z ichiga oladi. Kichik biznes korxonalarini mustaqil xo'jalik yurituvchi subyekt sifatida ichki tarkibiy tuzilma va funksional bo'g'inlarning o'zaro muvofiqligini ta'minlash bilan bir qatorda, ushbu toifadagi barcha korxonalar majmuasidan iborat kichik biznes sohasining ham boshqarilishiga ehtiyoj sezadi.

Mahalliy darajadagi boshqaruvning afzalligi va zarurligi. Boshqaruvning miqyos jihatdan quyidagi ikki darajasini ajratish mumkin:

1. markazlashgan (respublika) boshqaruv organlari;
2. mahalliy boshqaruv organlari.

Kichik biznes faoliyatini tartibga solishda markazlashgan boshqaruv organlari faoliyatining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

1. mamlakatda kichik biznesni rivojlantirishning uzoq muddatli strategiyasini ishlab chiqish;
2. kichik biznesni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning asosiy yo'nalishlarini belgilash;
3. kichik biznesni rivojlantirish bo'yicha umummilliy va hududiy dasturlarni ishlab chiqish;
4. kichik biznes faoliyatini makroiqtisodiy prognozlashtirish va boshqalar.

Kichik biznes faoliyatini tartibga solishda markazlashgan boshqaruv organlariga nisbatan mahalliy boshqaruv organlari faoliyati ko'proq ta'sirchan va samarali hisoblanadi. Chunki markazlashgan darajada umumiy yo'nalishlar belgilansa, mahalliy darajada aniq chora-tadbirlar ishlab chiqiladi.

Kichik biznesning afzal tomonlaridan biri – undagi boshqaruvning sodda va ixchamligidir. Har qanday iqtisodiy subyekt singari kichik biznes ham alohida soha sifatida boshqaruv jarayonlarini taqozo etadi. Biroq bu jarayonda boshqa iqtisodiy subyektlardan farq qiluvchi o'ziga xos xususiyatlar namoyon bo'ladi.

Kichik biznes subyektlarini boshqarish esa ko'p hollarda maxsus boshqaruv idoralari yoki vazirliklar uchun u qadar jozibali hisoblanmaydi. Chunki:

birinchidan, subyektlar ko'lamining kichikligi va faoliyat natijalarining nisbatan kamligi ma'muriy boshqaruv samaradorligini pasaytiradi;

ikkinchidan, subyektlar sonining ko'pligi ularning barchasini bevosita nazorat qilish imkoniyatini cheklaydi.

Bundan ko'rinadiki, kichik biznes faoliyati o'z tabiatiga ko'ra ko'proq mahalliy boshqaruvga yaqin hisoblanadi. Bu quyidagi holatlar orqali tasdiqlanadi:

- kichik biznes subyektlari asosan mahalliy iqtisodiy resurslardan foydalanadi;
- ular tomonidan to'lanadigan soliq va to'lovlar asosan mahalliy byudjetga tushadi.

Kichik biznes subyektlarini boshqarishda mazkur jarayonning mahalliy boshqaruv idoralari faoliyati bilan mushtarakligini ochib berish muhim hisoblanadi. Bunda kichik biznesning afzallik va kamchiliklari nuqtai nazaridan yondashuvdan foydalanish mumkin. Dastlab, kichik biznesning afzallik jihatlarning soha korxonalariga ta'siri hamda mahalliy boshqaruv bilan uyg'unligi quyidagi jadval orqali ko'rib chiqiladi (1-jadval).

1-jadval. Kichik biznes afzallik jihatlarining soha korxonalariga ta'siri hamda mahalliy boshqaruv bilan mushtarakligi²

Afzallik jihatlar	Korxonalar faoliyatiga ta'siri	Mahalliy boshqaruvga mushtarakligi
Nisbatan kam moliyaviy mablag'ning talab etilishi	Korxonalar tashkil etishni osonlashtiradi, kamroq sondagi ta'asischilarni taqozo etadi	Hududdagi ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etish va iqtisodiy salohiyatni amalga oshirishda qo'shimcha korxonalarini safarbar etish vositasi sifatida foydalanish
Boshqaruvning sodda tuzilmasi kichik korxonalarini boshqarishni yengillashtiradi	Faoliyat jarayonida yuzaga keluvchi munozaralarni kamaytirib, o'z vaqtida qaror qabul qilishni jadallashtiradi	Hududda samarali va ijobiy biznes muhitini shakllantirish, aholi o'rtasida o'zaro tushunish va murosa kayfiyatini yuzaga keltirish
Korxonalar ko'lamining katta bo'lmasligi xodimlar va ishlab chiqarish jarayonini nazorat qilish va boshqarishni osonlashtiradi	Asossiz sarf-xarajatlar qisqarib, ishlab chiqarish samaradorligi oshadi	Hudud korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish
Kichik korxonalarining moslashuvchan va harakatchanligi	Korxonalarini joylashtirish, yo'nalishini o'zgartirish, yangi sohalarga tezlik bilan o'tishi orqali iqtisodiy faollikni oshiradi	Hududdagi bandlik, iqtisodiy faollik va bozor talabining qondirilishi darajalarini oshirish
Innovatsion g'oyalarni amalga oshirish	Tarmoq va hududiy raqobatbardoshlikni ta'minlaydi	Hudud iqtisodiyotining innovatsion va investitsion jozibadorligini ta'minlash
Milliy va tarixiy an'analarni e'tiborga olish	Iste'molchilar safini kengaytiradi	Hududning milliy va tarixiy qiymatini saqlab qolish, aholi qadriyatlariga e'tibor qaratish

Yuqoridagi jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, kichik biznes faoliyatining amal qilishi bilan bog'liq afzallik jihatlarini dastlab mazkur sohadagi iqtisodiy subyektlar faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, o'z navbatida ushbu hududdagi mahalliy boshqaruv idoralari faoliyatini ham mushtarakligini namoyon etadi.

Ya'ni, mahalliy boshqaruv idoralari hududdagi kichik biznes subyektlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ularga ko'maklashish hamda o'z vazifa va majburiyatlarini amalga oshirishda samarali vosita sifatida foydalanishdan manfaatdor hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, kichik biznesni rivojlantirishda hududiy salohiyat hal qiluvchi omil hisoblanadi. Hududning iqtisodiy resurslari, infratuzilma darajasi va investitsion muhiti qanchalik rivojlangan bo'lsa, kichik biznes subyektlarining samaradorligi shunchalik yuqori bo'ladi. Shu bilan birga, mahalliy boshqaruv organlarining qo'llab-quvvatlash mexanizmlari ushbu jarayonni jadallashtiruvchi muhim institutsional omil sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, hududiy salohiyatdan samarali foydalanish va boshqaruv tizimini takomillashtirish orqali kichik biznesning barqaror rivojlanishini ta'minlash, uning iqtisodiyotdagi ulushini oshirish hamda hududlararo nomutanosibliklarni kamaytirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. А. В. Бокаев. Местное самоуправление и малый бизнес: бизнес становится главным фактором поддержания жизни во многих муниципальных образованиях // Известия Иркутской государственной экономической академии (Байкальский государственный университет экономики и права). – Электронный научный журнал. – 2011. – № 3. – URL: <http://eizvestia.isea.ru>
2. Д. М. Журавлев. Организационно-экономический механизм управления устойчивым развитием региона // Креативная экономика. – 2019. – Т. 13. – № 2. – С. 249–260. – DOI: 10.18334/ce.13.2.39905
3. А. Н. Бычкова. Экономический механизм: определение, классификация и применение // Вестник Омского университета. Серия «Экономика». – 2010. – № 4. – С. 37.
4. Л. Ф. Гилемханова, Ю. А. Запольских. Предпринимательский потенциал // Экономические науки. – 2016. – № 46-2. – URL: <https://novainfo.ru/article/6043>
5. Т. К. Гусейнова. Инновационный потенциал – важнейшая составляющая экономического потенциала // Актуальные проблемы науки, экономики и образования XXI века. – 2012. – С. 85–92. – URL: <http://bgscience.ru/lib/10859>
6. С. В. Требова, П. С. Плешаков. Предпринимательские способности населения: понятие и измерение // Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). – 2012. – № 9 (17). – С. 5. – URL: www.sisp.nkras.ru
7. О. В. Артемова, Н. М. Логачева, И. Ю. Нестеренко. Ресурсы для развития малого и среднего предпринимательства региона // Социум и власть. – 2018. – № 2 (70). – С. 48–55.

2 Muallifning ishlanmasi asosida tuzilgan.



8. В. М. Багинова, В. Г. Беломестнов. Потенциал развития малого промышленного предпринимательства в регионе // Известия Иркутской государственной экономической академии. – 2015. – Т. 25. – № 6. – С. 999–1003.
9. А. О'Imasov, М. Sharifxo'jayev. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent: Mehnat, 1995. – 192 b.
10. Q. Muftaydinov. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida tadbirkorlikni rivojlantirish muammolari: dis. ... iqt. fan. d-ri. – Toshkent, 2004. – 18 b.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**





+998 93 718 40 07



<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>



t.me/yait_2100